

М.А. Ховеріна, М.В. Якимчук,
науковий керівник – ст. викладач О.В. Крухмаль,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ОЦІНКА МІНЛИВОСТІ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ЗА БАНКІВСЬКИМИ ДЕПОЗИТАМИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Роздрібний банківський бізнес є одним із перспективних напрямків. Протягом 2002-2006 рр. спостерігається значний розвиток основних сегментів даного ринку (середній темп приросту за депозитами населення склав 73 %, за кредитами населенню – 173 %). Одночасно підвищилась значимість депозитів фізичних осіб і кредитів населенню у структурі операцій банку. Отже, тема, пов'язана із дослідженням

ціни банківських депозитних послуг, є актуальною. Вивченню даного питання присвячена велика кількість праць зарубіжних вчених. При цьому вони вважають, що на розмір процентної ставки впливають структура зобов'язань, ліквідність і капіталізація банків.

Метою даної роботи є дослідження того, якою мірою і які саме фінансові показники пояснюють неоднорідність та мінливість процентних ставок за депозитами приватних вкладників. При цьому досліджувався вплив як найважливіших показників діяльності самих банків, так і макросередовища.

Було досліджено ставки за період 2002-2006 рр. Аналіз складався з двох етапів: дослідження неоднорідності процентних ставок за депозитами фізичних осіб та оцінка їх мінливості. Для виявлення значущих факторів, які можуть впливати на формування процентних ставок в українських банках, було проведено кореляційно-регресійний аналіз.

Для оцінки неоднорідності процентних ставок було досліджено залежність ставок за депозитами окремих банків від таких фінансових показників, як прибутковість капіталу, частка кредитів в активах, співвідношення власного капіталу та активів банку. А для оцінки впливу макросередовища було використано середні значення процентних ставок по банківській системі в цілому та встановлено наявність зв'язку зміни процентної ставки депозитів фізичних осіб від темпів інфляції, росту доходів населення, ставками на міжбанківському ринку. Результати дослідження наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Коефіцієнт кореляції процентних ставок за строковими депозитами фізичних осіб у банках України

Фактор	Депозити в національній валюті				Депозити в іноземній валюті			
	До 3 міс.	До 6 міс.	До 9 міс.	Більше року	До 3 міс.	До 6 міс.	До 9 міс.	Більше року
Співвідношення власного капіталу до активів	0,4724917	0,6479731	0,6168951	0,6376771	0,2598389	0,5339669	0,5969801	0,4181713
Частка кредитів в активах банку	-0,081314	-0,431792	-0,590075	-0,399364	0,1106497	-0,632765	-0,617968	-0,651415
Прибутковість капіталу	-0,453408	-0,950248	-0,909603	-0,871651	0,2864396	-0,567687	-0,520634	-0,536033
Темп зростання ВВП	0,109018	-0,21721	0,272131	-0,11698	-0,03403	-0,25495	-0,48688	-0,24852
Темп зростання депозитів фізичних осіб	0,157065	0,386295	-0,07395	0,346266	-0,54175	-0,54322	-0,71858	0,173159
Темп зростання доходів населення	-0,44202	-0,45049	-0,82861	-0,68488	0,910252	0,980683	0,841016	-0,42586
Співвідношення експорту та імпорту	0,674004	0,282106	0,591494	0,245719	-0,10554	-0,2087	-0,01292	0,045052
Рівень інфляції	-0,06016	-0,37259	0,100468	-0,31163	0,190856	-0,02423	-0,26728	-0,44935
Депозитні ставки на МБР	0,437103	0,622276	-0,74249	0,668472	0,156873	0,560851	-0,42573	-0,04159

Аналіз виявив, що неоднорідність процентних ставок за вкладками пояснюється не лише ліквідністю і капіталізацією банку, як це відмічалось для ринків банківських депозитів розвинутих країн, але також і низкою таких показників, як частка кредитів в активах банку, прибутковість капіталу, співвідношення власного капіталу до активів. Слід зазначити, що серед розглянутих факторів частка кредитів в активах банку і норма прибутку на капітал мають обернений вплив на процентні ставки. Причому ці фактори мають суттєвий вплив на депозити, починаючи з 6 місяців.

Основними макроекономічними факторами є темпи росту доходів населення, інфляції, процентної ставки на міжбанківському ринку, що підвищує самостійність українських депозиторів щодо контролю ринкової дисципліни банків.